

DÖVİZ KURLARINI AÇIKLAYAN YAKLAŞIMLAR

Gazi POLAT¹

Özet

Finansal piyasalarda meydana gelen küreselleşme ile birlikte, döviz krizleri ve kur dalgalanmaları gittikçe yoğunlaşmıştır. Yaşanan bu gelişmeler politika belirleyicilerinin kararlarını etkilemiş bu nedenle kurların nasıl oluştuğu, ne tür bir kur sisteminin ekonomiler için daha faydalı olduğu konuları önem kazanmıştır.

Bu çalışmanın amacı döviz kurlarının açıklanmasını sağlayan yaklaşımları ele almak ve oluşan yeni yaklaşımların, geleneksel yaklaşımların yerini almadığı aksine onları tamamladığını açıklamaktır. Çalışmada ilk olarak döviz kurları ile ilgili tanımlar verilmiş daha sonra geleneksel döviz kuru yaklaşımları ve yeni döviz kuru yaklaşımları açıklanarak bu yaklaşımların birbirlerini tamamlayan yaklaşımlar oldukları anlaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Finansal Piyasalar, Döviz Kuru, Geleneksel Yaklaşımlar, Yeni Yaklaşımlar.

Approaches To Explain Exchange Rates

Abstract

With the globalization of financial markets, currency crises and exchange rate fluctuations are becoming more and more intense. These developments have influenced the decisions of policy makers and therefore the issue of how exchange rates are determined and which exchange rate system is more advantageous for economies has gained importance.

The aim of this study is to address the approaches that provide the explanation of the exchange rates and to explain that the new approaches are complementary to traditional approaches rather than taking place. In the study, firstly the definitions of exchange rates were

¹ Öğr. Gör., Ahi Evran Üniversitesi, Kaman Meslek Yüksekokulu, Büro Hizmetleri ve Sekreterlik Bölümü, KIRŞEHİR (gazipolat@ahievran.edu.tr)

given and then it was understood that these approaches were complementary approaches by explaining the traditional exchange rate approaches and the new exchange rate approaches.

Keywords: Financial Markets, Exchange Rate, Traditional Approaches, New Approaches.

1. Giriş

Döviz kuru, küresel piyasalar arasında düzen ve dengeyi sağlayan önemli bir değişken olduğu gibi aynı zamanda ulusal paranın yabancı paralar karşısındaki değerini de ifade etmektedir. Her malın olduğu gibi dövizinde bir fiyatı vardır. O halde kur yabancı bir paranın ulusal fon türünden fiyatını ifade etmektedir.

Döviz kurlarının oluşumuna veya değişimine etki eden bir çok faktör vardır. Bu faktörleri de açıklamak ancak konuya getirilen yaklaşımlar sayesinde mümkün olabilmiştir. Dalgalı kur sisteminde piyasa koşullarına göre oluşan kurların istikrarı ve kur değerleri, kalkınmada hız kazanarak gelişen ülkelerin finansal performanslarının istikrarlı artışında öne çıkan etkenler olarak kabul edilmektedir. Kurların bu kadar önemli olması, kurları açıklamaya çalışan yaklaşımların ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Günümüzde finansal liberalleşmeyle birlikte, krizlerin zamanla yoğunlaştığı ve uluslararası boyutlar taşıdığı görülmektedir. Meydana gelen bu gelişmelerden sadece ekonomi politikaları uygulayıcılarının ve sektörlerin değil, dışarıdaki vatandaşında hayatında dövizin önemli bir konum kazanmaya başladığı anlaşılıyor. Bu nedenle literatürde kurların nasıl oluştuğu ve ne tür bir kur sisteminin ekonomiler için daha faydalı olduğu gibi konular önem kazanmıştır.

Özellikle 21. Yüzyılda gelişmekte olan ülkeler üzerindeki kur dalgalanmalarının baskısı daha da artmış ve uluslararası ticarete ülkeleri farklı arayışlar içerisine yöneltmiştir. Bunun en önemli göstergesi ülkelerin aralarında yaptıkları ikili ticaret antlaşmaları ile ticaretlerinde kendi ulusal paralarını kullanmayı istemeleridir. Bu şekilde uluslararası

piyasalarda meydana gelen kur dalgalanmalarından, kendi ticaret hacimlerini kurtarmayı planlamışlardır. Bu sayede ülkeler ticaret hacimlerini artırmayı hedeflemektedirler.

Bu çalışmanın amacı döviz kurlarının açıklanmasını sağlayan yaklaşımları ele almak ve oluşan yeni yaklaşımların, geleneksel yaklaşımların yerini almadığı aksine onları tamamladığını açıklamaktır. Ayrıca ülkelerin ikili anlaşmalar ile döviz kullanımını ortadan kaldırarak kendi paralarını kullanmaya başlamaları ile oluşacak yeni akımların anlaşılmasını sağlamaktır. Çalışmada ilk olarak döviz kurları ile ilgili tanımlar verilmiş, sabit döviz kuru sistemi ve esnek döviz kuru sistemi tanımlandıktan sonra, geleneksel döviz kuru yaklaşımları ve yeni döviz kuru yaklaşımları açıklanarak bu yaklaşımların birbirlerini tamamlayan yaklaşımlar oldukları anlaşılmıştır.

2. Döviz Kuru İle İlgili Tanımlar

Döviz kurunun ulusal paranın yabancı paralar karşısındaki değerini ifade ettiğini biliyoruz. Genel olarak döviz kurunu yabancı para ile milli para arasındaki değişim oranı olarak tanımlamak da mümkündür.

Döviz kurları iki şekilde tanımlanarak ifade edilmektedir. Bunlardan ilki döviz kurunun yabancı para cinsinden ulusal para miktarı olarak bilinen (dolaysız kotasyon), diğeri ise ulusal para cinsinden yabancı para miktarı diye tanımlanan(dolaylı kotasyon) dur. Uluslararası piyasalarda kurlar dolaysız kotasyona göre belirlenmektedir.(Seyidoğlu, 2003: 86) Yani günümüzde kurlar ulusal paranın yabancı para cinsinden miktarı şeklinde oluşmaktadır.

Doların dışında kalan ulusal paraların arasındaki kurların her birinin dolar kuruna göre hesaplanması ve uluslararası para piyasalarında doların esas alınması döviz piyasalarındaki gereksiz karışıklığı kaldırmaktadır. Böylece yapılan işlemlerde şeffaflık ve kolaylık sağlanarak, piyasalarda yabancı paralara göre ayrı ayrı kur belirlenmesine de gerek kalmamıştır. (Seyidoğlu, 2003: 89) Bu durum ilerleyen zaman içinde sağladığı kolaylık ve

şeffaflıktan ziyade artan kur dalgalanmaları ve finansal krizler ile ülkeler üzerinde olumsuz etkiler yaratmaya başlamıştır.

Günümüzde kalkınma konusunda belirli bir aşama alan ekonomilerde, kurlar hemen hemen tüm ekonomik faktörleri doğrudan belirleyen unsurlar haline gelmiştir. Bu ekonomiler tarihleri boyunca döviz kurlarının yönetimi için çeşitli sistemler uygulamışlardır. Bu sistemlerden en önemlileri sabit kur sistemi ve serbest değişken yani esnek kur sistemleridir. Bahsedilen iki sisteminde gelişen piyasa koşullarına göre olumlu yanları ve olumsuz yanları bulunmaktadır. Ülkeler zaman içerisinde bu iki sistemi uygulamışlardır. Sistemlerin uygulandığı her dönemde neredeyse bir krizle karşılaşmış ve ülkeleri farklı sistem arayışları içerisine yöneltmiştir. Ülkelerin ekonomik yapılarında meydana gelen değişimler ile uyguladıkları döviz kuru sistemleri de değişmeye başlamıştır. Sürekli ekonomik yapılarına en uygun sistemi uygulamaya yönelik çalışmalar yapmışlardır. Ülkelerin tarihsel süreç içerisinde uygulamış oldukları ilk döviz kuru sistemi sabit döviz kuru sistemidir.

3. Sabit Döviz Kuru Sistemi

Dünyada 1944'ten 1973'e kadar sabit kur sistemi uygulanmıştır. Bu dönemlerde uygulanan Bretton Woods Sistemi de sabit bir kur sistemidir. Bu sistemdeki ülkelerin paralarını bağladıkları yabancı para Amerikan dolarıydı. Bazen de ülkeler, yoğun ticari ve mali ilişki içinde oldukları ülkelerin ulusal paralarından, kendilerine özgü hesap birimleri oluşturarak, paralarını bu özel para sepetlerine bağlama yoluna gitmişlerdir. (Seyidoğlu, 2003: 15)

Paraların bağlanacağı standartlar sabit kurlarda çok önemlidir. Yoğun ticaret ortaklığı kurulan ülkelerle, sermaye hareketlerinin olduğu ülkeler benzer ise herhangi bir sorun çıkmayacaktır. Ancak ticareti ağırlıklı olarak yaptığı ülkelerle sermaye hareketi yoğun olan ülkeler farklıysa, bu durum sorun yaratabilir. (Ertürk, 1994: 23)

Bretton Woods Sistemi'nin bozulmasında; en önemli neden konvertibilite taahhütlerine (sabit fiyattan) olan güvenin sarsılmasıydı.. Sonuç olarak da merkez bankaları sabit fiyat konvertibilitesini kaldırdılar. İlk olarak ABD parasal yetkilileri 1971 yılında sabit fiyattan dolar karşılığı altın satımını kapattılar. Daha sonra önemli kalkınmış ülkelerin merkez bankaları, ulusal paraların sabit fiyattan dolara çevrilme serbestisini kaldırdılar. Sabit fiyat konvertibilitesinin yıkılması uluslar arası finansal işlemlerde kontrolleri azaltmıştır. Gelecek olan yeni sistem taahhütsüz ve daha serbestti. Başka deyişle ülkeler ulusal parayı yabancı paraya çevirme konusunda daha fazla serbestliğe kavuştular. (Bilgili, 1999:225)

Finansal liberalleşme ile meydana gelen bu gelişmeler ülkeleri zaman içerisinde farklı uluslararası ekonomik krizlerle karşı karşıya getirecektir. Sabit döviz kuru sisteminden vazgeçilmeye başlanması ile birlikte esnek döviz kuru sistemi ülkelerin gündemine girmiş ve uygulanmaya başlanmıştır. Esnek döviz kuru sistemi ile finansal piyasalarda kur dalgalanmaları kavramı ortaya çıkmıştır. Piyasa mekanizmasının hükümet kararlarının üzerinde olduğu kabul edilen bu sistemde ülkeler kur dalgalanmalarının meydana getireceği krizlerle ve risklerle karşı karşıya kalacaklardır.

4. Esnek Döviz Kuru Sistemi

1960' yılından sonra döviz kurları sabit ve enflasyon rakamları düşük iken reel döviz kuru çok az hareket etmiştir. Fakat 1970 ve 1980 arası dönemde serbest kur sistemi altında reel döviz kuru oldukça değişkenlik göstermiştir. Bu sistemde yabancı para piyasaları üzerinde hiçbir hükümet müdahalesi olmamıştır. Sistemin beraberinde getirdiği en önemli problem döviz kurlarındaki aşırı dalgalanmaydı.

1973 yılında Bretton Woods sisteminin iflas etmesi ile dünya ticaretinin büyük kısmına sahip ülkeler esnek döviz kuru sistemine geçtiler. Sistemi savunanlar temelde piyasa mekanizmasının faydasına dikkat çekiyor ve piyasa çözümlerinin sürekli hükümet kararlarının üzerinde olduğunu beyan ediyordu. (Pazarlıoğlu ve Güloğlu,2007:20)

Esnek kur sistemine karşı olan görüşler ise; sürekli değişen kurların belirsizlik doğurarak riskleri artırıp ticari ve mali akımları engelleyici etki yapması, kurların aşırı yükselmesinin, fiyatları yükselterek enflasyona sebep olması, sistemin istikrar bozucu spekülasyonlara açık olması şeklinde sayılabilir. (Seyidoğlu, 2003:20)

Esnek kur sistemi aracılığı ile oluşturulan kur değışiklikleri, ülkeler arasındaki parite oluşumunda hangi unsurların dikkate alınacağını gündeme getirmiştir. (Öztürk ve Bayraktar, 2010:158)

Aşağıdaki bölümde sabit kur sisteminin uygulandığı dönemde kurları açıklamayan geleneksel yaklaşımlardan ve esnek kur sistemine geçişle beraber döviz kurlarını açıklamada yetersiz kalan geleneksel yaklaşımlara ek olarak döviz kurlarını açıklamak üzere ortaya çıkan yeni yaklaşımlardan ayrıntılı bir şekilde bahsedilmiştir.

5. Döviz Kurlarını Açıklayan Geleneksel Yaklaşımlar

Geleneksel yaklaşımlardan en önemlisi, SAGP yaklaşımı ve dış ticaret akımları yaklaşımıdır. Kurların meydana gelişini anlatmaya çalışan geleneksel yaklaşımlar, sabit kur sisteminin olduğu ve sermaye hareketlerinde fazla bir artış olmayan dönemde, daha çok dış ticaret akımları yaklaşımı üzerinden kurları açıklamaya çalışmıştır.

Dış Ticaret Akımları Yaklaşımında; yurt dışından hizmet ve mal satın alınabilmesi nedeniyle dövize ihtiyaç vardır, yani döviz yurt dışından alınmak istenenler için talep ediliyor. Döviz arzı ise yurt dışına satılan hizmetlerden ve mallardan elde edilen gelirlere göre belirlenmektedir. (Öztürk ve Bayraktar, 2010:160) O halde bu yaklaşım bir ülkenin döviz kurunun ve ulusal para değerinin, o ülkenin dış ticaret dengesine göre belirlendiğini ifade etmektedir.

Dış ticaretin fazla verdiği durumlarda ulusal paranın dış değeri yükselmekte yani kurlar düşmekte ve ithalatın ihracattan fazla olması durumunda ise ulusal para değeri

kaybetmektedir yani kurlar yükselmektedir. Reel gelirden meydana gelen artış, ithal mallarına olan talebi artıracak ve sonuçta döviz kurunu yükseltici etki yapacaktır.(Seyidoğlu, 2003:157) Dış ticaret sayesinde hızla gelişen ekonomilerin paraları değerlendirirken, durağanlık içindeki ekonomilerin paraları değer kaybedecektir. Bu durumda dış ticaret akımları yaklaşımının her zaman gerçek durumu açıklayamadığının kanıtıdır.

Satınalma Gücü Paritesi de tek fiyat yasasının döviz piyasalarına uygulanmış biçimidir. Yaklaşımına göre, bir zaman dilimi içerisinde iki para arasındaki döviz kuru değişimleri, iki ülkenin nispi fiyat seviyelerinde ki değişimle belirlenir. Nominal döviz kuru, reel döviz kurunu uzun dönem denge seviyesine yakın tutabilmek için sürekli olarak ayarlanmalıdır. Eğer döviz kurunda SAGP geçerli ise reel döviz kurları sabit kalacaktır. Bir ülkede yaşanan enflasyon oranı dış enflasyon oranını aşıyorsa o ülkenin parası değer kaybedecektir döviz ise değer kazanacaktır. (Bilgili, 1999:225)

Sabit kur sisteminde, SAGP'nin varlığının sürdürülebilmesi, kur ayarlamalarının hükümetçe yapılmasına bağlıdır. SAGP yaklaşımının, nispi ve mutlak satın alma gücü yaklaşımı olarak iki hali bulunmaktadır:

Mutlak SAGP yaklaşımında, döviz kuru, yurt içi TÜFE ve yurtdışı TÜFE arasındaki orana eşit kabul edilmektedir. Bu durumda yurt içi TÜFE, yurt dışı TÜFE'den büyük olduğunda, yurt dışında üretilen mallar yurt içinde üretilen mallardan daha ucuz hale gelmekte ve bu durum ithalatı artırmakta dolayısıyla döviz talebi artmaktadır. (Öztürk ve Bayraktar, 2010:163)

Nispi SAGP yaklaşımında fiyatların ve kurların reel büyüklükleri değil bunların nispi değişiklikleri incelenmektedir. Bu parite, döviz kurlarındaki değişikliğin farklı ülkelerde meydana gelen enflasyon oranları farklarına eşitliğini ve enflasyon oranı yüksek olan ülkenin parasının enflasyon farkları kadar değer yitireceğini vurgular. (Öztürk ve Bayraktar, 2010:163)

Özetleyecek olursak dış ticaret akımları yaklaşımında kurlar, cari işlemler bilançosu gelişimine göre ifade edilmeye çalışılmış, SAGP yaklaşımında ise, kurlarda meydana gelen değişikliklerin ülkelerarası fiyat farklılıklarını giderecek şekilde ortaya çıktığı anlatılmıştır.

6. Döviz Kurlarını Açıklayan Yeni Yaklaşımlar

Bretton Woods sisteminin geçerliliğini yitirmesiyle birlikte, ülkelerde sabit kur sistemi yerini esnek kur sistemine bırakmaya başlamış ve döviz kurunda yaşanan değişimler, geleneksel yaklaşımların kurları açıklamada yetersiz kalmasına neden olmuştur. Uluslararası fonların ülkelerdeki faiz oranlarına karşı hassas hale gelmesi sermaye hareketlerini hızlandırmıştır. Bu nedenle döviz kurlarını açıklamaya çalışan geleneksel yaklaşımlar yetersiz kalmış ve yeni yaklaşımlar gündeme gelmiştir.

Mali Varlık Yaklaşımına göre; Yatırımcı bakımından kıymetli evraklar gibi birer yatırım aracı durumunda olan fon ulusal paralardır. Bu yaklaşımda döviz piyasalarının etkin çalıştığı, gelecekte meydana gelebilecek her türlü ekonomik, mali veya siyasi olayların piyasaya yankı yapacağı varsayılmaktadır. Mali varlık yaklaşımı; portföy dengesi teorisi ve parasalcı yaklaşıma dayandığından bu yaklaşımlar çerçevesinde açıklanmıştır.

Parasalcı yaklaşımın temel amacı dış dengeyi sağlamaktır. Yani bu yaklaşımda, kurlar yabancı paranın ulusal para cinsinden fiyatı olarak kabul edilir ve döviz kuru oluşumunu belirleyen temel faktörün para piyasası dengesi olduğu vurgulanır (Öztürk ve Bayraktar, 2010:168)

Yukarıda açıklanan kısımda eksik olan nokta, para arzı ve para talebi arasındaki bir dengesizlik önce kurların değişmesini sağlarken, para arz ve para talebi arasında nasıl yeni bir denge sağlanacağı konusunu gündeme getirmektedir. Bu süreç fiyat değişimleri yoluyla ortaya çıkar. Örneğin; fazla para arzı dolayısıyla kurların yükseldiği bir durumda, ekonomide fiyatlar genel seviyesi artmaya başlar. Buda kişilerde bulunan fonların az kalmasına sebep olur ve para talebi artar. (Seyidoğlu, 2003:160)

Burada yapılan açıklamalar kuşkusuz döviz kurlarının döviz arz ve talebine bağlı olarak serbestçe değişebildiği esnek kur sistemlerine aittir. Oysa döviz arzı ve döviz talebindeki değişiklikler sonucunda kurlardaki değişime sabit kur sisteminde izin verilmez.

Portföy dengesi yaklaşımı ise kurlarda meydana gelen değişimleri yabancı varlıkların arz ve talebindeki değişikliklere bağlı olarak açıklamaya çalışan yeni bir yaklaşımdır. Bu yaklaşım parasalcı yaklaşımdan farklı olarak risk unsurunu hesaba katmaktadır.

Portföy dengesi yaklaşımı burada tanımlandığı gibi, bireylerin portföy dengesi ve getiri oranlarındaki değişimlere tepki olarak portföylerini ayarlama sürecine göre açıklanmaktadır.

Yaklaşımın işleyiş mekanizmasını örnekle açıklayacak olursak; merkez bankalarının tahvil satışına girdiği varsayımı altında, parasal fonlarla tahvil bedeli ödeneceği için para arzı azalacaktır; bu nedenle tahvil fiyatları düşecek ve faiz oranı yükselecektir. Yükselen faiz oranları nedeniyle yatırımcılar portföylerinde daha çok yerli ve daha az yabancı tahvil bulunduracaktır. Yabancı tahvil talebinin azalması ve yerli tahvil talebinin artması, döviz talebinin düşmesine, ulusal para talebinin yükselmesine neden olacağından döviz kuru düşer. (Seyidoğlu, 2003:163)

Portföy dengesi yaklaşımı ve parasalcı yaklaşım, ülke de yaşayanların portföylerini sadece ulusal para olarak tuttıkları, yani paralar arasında değişim imkanı bulunmadığını vurgulamaktaydı. Bu durum gerçekçi olmadığı için para ikamesi olgusu gündeme gelmiştir.

Para ikamesi yaklaşımı; üzerinde duran iktisatçılar yaptıkları analizlerde, para ikamesinin derecesinde artış meydana geldikçe, döviz kurunun kararsızlaştığı, paralar arasında tam ikamenin varlığı halinde ise döviz kurunun belirlenemeyeceği sonucuna varmaktadır. En genel ifadeyle yurt içindeki kişilerin ulusal para yerine yabancı para tutmalarına para ikamesi adı verilmektedir. (Ertürk, 1994:150) Para ikamesi aslında yukarıda incelediğimiz portföy dengesi yaklaşımından çok farklı değildir.

Başka bir tanımla para ikamesi; hangi nedenle olursa olsun bir ülkede yerleşik kişiler döviz ve ulusal paradan oluşan bir portföye sahip oldukları durumda, ortaya çıkan ekonomik gelişmelere bağlı olarak, bunların her birinden tutmayı arzuladıkları oranları her an değiştirebilir; diğer bir deyişle öncekine göre daha yüksek oranda döviz veya ulusal para tutmaya başlayabilirler. Bu olaya para ikamesi adı verilmektedir. (Seyidoğlu, 2003:166)

Para ikamesi yaklaşımı, parasalcı yaklaşımın ayrı bir versiyonudur. Para ikamesi yaklaşımında ulusal ve yabancı yatırımcılar, ulusal ve yabancı fonları muhafaza etmektedir. Bu modelde tahvil piyasalarına yer verilmediğinden faiz oranları da dikkate alınmamıştır.

Para ikamesi yaklaşımında yerel para ve yabancı para diye iki finansal fon vardır. Ülkede yaşayanlar, döviz ve ulusal para cinsinden sahip oldukları birikimleri, piyasalarda meydana gelen değişimlere bağlı olarak değiştirebilmektedirler. Yani birikimlerini her iki şekilde de tutma özgürlüğüne sahiptirler. (Öztürk ve Bayraktar, 2010:174) Döviz kurlarının açıklanmasına bu yaklaşımın yapmış olduğu katkılardan birinin de beklentiler olduğu görülmektedir.

Faiz haddi paritesi yaklaşımı; kurların oluşumunda daha çok makroekonomik yapıyı göz önüne almaktadır. Temel öneri aynı risk düzeyine sahip iki finansal varlığın aynı kazancı sağlamasıdır.

Faiz haddi paritesi yaklaşımının işleyiş mekanizması kısaca şu şekildedir; dışa açık bir ekonomide, faiz haddinde meydana gelen yükselişler nedeni ile sermaye girişindeki artış ulusal paranın değerini artırarak, kurların düşmesine sebep olmaktadır. Ama faiz para talebinin belirleyici fonksiyonlarından olduğu için kurlarla arasında aynı yönlü bir ilişki vardır. Yani faiz oranlarının yükselmesi paraya olan talebi azaltacak ve enflasyon oranının artmasına sebep olacaktır. Enflasyon sonucunda paranın değeri düşecek ve kurlar yükselecektir. (Karaca, 2005:2)

Bu bölüme kadar açıklanan yaklaşımlar literatürde çok detaylı şekilde ele alınıp incelenen ve üzerlerine ampirik çalışmaların yapıldığı yaklaşımlardır. Bu yaklaşımların açıkladıkları döviz kuruna etki eden faktörlerin dışında şüphesiz döviz kuruna etki eden başka birçok faktör daha bulunmaktadır. Bu faktörleri açıklayan yaklaşımlardan bazıları aşağıda açıklanmaktadır:

Döviz kurlarında hedefi aşma yaklaşımında; reel faktörler ile finansal faktörler bir arada ele alınmaktadır. Bunun sebebi meydana gelmesi beklenen bir durumda, reel piyasaların tepkisi, finansal piyasaların tepkisinden çok daha yavaş kalmaktadır. Piyasalar arasındaki bu fark, kurlar üzerinde kısa dönemli bir etki oluşturmaktadır. (Öztürk ve Bayraktar, 2010:177) Uluslararası iktisat literatüründe “döviz kurlarında hedefi aşma” kısa vadeli dönemde kurlarının uzun vadeli dönemlerdeki denge değeri etrafında dalgalanması olarak tanımlanmaktadır. (Seyidoğlu, 2003:165)

Finansal piyasa yaklaşımında, kurları, temel değişkenlerin cari ve tahmin edilen değerleri belirlemektedir. Kurların tahmin edilemezlik olgusu, kurların adeta bir tesadüfi yürüyüş içinde bulunduğunu göstermektedir. Tesadüfi yürüyüş yaklaşımına göre, kur değişimlerinde sistemli bir gelişim olmayıp, dalgalanmalar arada bir sıklaşabilmektedir. Bu yaklaşım kurların tahmin edilemezliğini vurgulamaktadır. Diğer yaklaşımlarda kur değişikliklerinin tesadüf değil belirlenebilir olduğu varsayılmaktadır. Bu belirlenebilir yaklaşım, döviz kurunun davranışsal kuralı veya kuralı bilindiğinde oluşacak kurun tahmin edilebileceğini iddia etmektedir. (Kibritçioğlu, 1996:141)

SONUÇ

Döviz kuramlarını anlamadan döviz piyasasında oluşan gelişmeleri anlamak oldukça zordur. Kurların oluşumuna etki eden iktisadi ve sosyal etkilerin çeşitliliği kurları sadece bir yaklaşımla tanımlamayı imkansız hale getirmektedir.

Döviz kurlarını açıklamaya çalışan yeni yaklaşımlar, yabancı para piyasasında kurları etkileyen birçok etmeni bir arada analiz ederek daha reel ve daha yakın genel denge şartları sağlamaya çalışmaktadır. Geleneksel kuru yaklaşımları durağan metoda dayanırken, yeni döviz kuru yaklaşımları aktif bir metoda dayanmaktadır. Yeni döviz kuru yaklaşımları süreç içerisinde ülkelerin döviz piyasasında ve uluslar arası finansal alanda oluşan değişimlerini incelemektedir.

Döviz kavramını inceleyen yeni yaklaşımlar, geleneksel yaklaşımların eksik kalan yönlerini tamamlamaya çalışarak dünyada yabancı para piyasasında meydana gelen gelişmeleri çok boyutlu olarak daha gerçekçi bir biçimde açıklıyor. Yeni yaklaşımlar geleneksel yaklaşımların yerini almadan, onları tamamlamaya çalışıyor. Bu yaklaşımlar, geleneksel yaklaşımların kalıntılarını tamamen reddetmiyor.

Son dönemlerde döviz kurunun belirlenmesine yönelik tartışmalar, döviz kurunun belirlenmesinde geçmişin mi, yoksa beklentilerin mi, önemli olduğuna ilişkin tartışmalardır.

KAYNAKÇA

- Baran, Ercüment, (2009), “*Döviz Kurlarının Oluşumu ve Mali Piyasalarda Kur Beklentileri*”, <http://www.trustymm.com/ercumen-baranin-makaleleri> (Erişim: 01.03.2011)
- Bilgili, Emine, (1999), “*1980 Sonrası Türkiye İle Belli Başlı Ticaret Ortakları Arasındaki Döviz Kurlarındaki Değişimin Analizi*”, E.Ü. İ.İ.B.F. Dergisi, Sayı: 15, ss: 223-233
- Doğanay, Murat, (2016), “*Döviz Kuru Riski Yönetimine Sektörel Bir Yaklaşım*”, *International Journal of Cultural and Social Studies (IntJCSS)*, s: 149 - 164
- Ertürk, Emin, (1994), **Döviz Ekonomisi**. İstanbul: Der Yayınları

- Karaca, Orhan, (2005), *“Türkiye’de Faiz Oranı İle Döviz Kuru Arasındaki İlişki: Faizlerin Düşürülmesi Kurları Yükseltir mi?”*, Türkiye Ekonomi Kurumu Tartışma Metni,
- Kibritçiöğlü, Aykut, (1996), **Uluslararası Makro İktisat**, *“Döviz Kurlarının Oluşumuyla İlgili Kuramlara Giriş”*, Ankara: TDFOB Yayıncılık, s:120-147
- Müslümov, Alövsat; Hasanov, Mübariz ve Özyıldırım, Cenktan,(2002), *“Dalgalı Kur Rejimlerinde Döviz Kuru Belirlenmesine Yönelik Yaklaşımlar”*, TUGİAD
- Öztürk, Nazım ve Bayraktar Yüksel, (2010), *“Döviz Kurlarını Açıklamaya Yönelik Yeni Yaklaşımlar”*, C.Ü. İ.İ.B.F Dergisi, Cilt: 11, Sayı: 1, 157-191
- Pazarlıoğlu, Vedat ve Güloğlu, Selçuk, (2007), *“Türkiye’nin Döviz Kurunun Belirlenmesinde Monetarist Yaklaşım”*, S.D.Ü., İ.İ.B.F. Dergisi, Cilt: 12, Sayı: 3, s: 19-34
- Seyidoğlu, Halil, (2003), **Uluslararası Finans**, İstanbul, Güzem Can Yayınları, Geliştirilmiş 4. Baskı
- Şimşek, Muammer, (2004), *“Türkiye’de Reel Döviz Kurunu Belirleyen Uzun Dönemli Etkenler”*, C. Ü. İ.İ.B.F. Dergisi, cilt: 5, sayı:2, ss.24
- Wilson, Lan, (2009), *“The Monetary Approach to Exchange Rates: A Brief Review and Empirical Investigation of Debt, Deficit, and Debt Management: Evidence from the United States”*, The Journal of Business Inquiry, s:83 – 99.